
YDAAATELSKÉ STRATEGIE ZNÁMÝCH PRAŽSKÝCH NAKLADATELŮ IGNÁCE LEOPOLDA KOBRA A KATEŘINY JEŘÁBKOVÉ

ZUZANA URVÁLKOVÁ

VERLAGSSTRATEGIEN DER BERÜHMTEN TSCHJECHISCHEN VERLEGER IGNAZ LEOPOLD
KOBEB UND KATEŘINA JEŘÁBKOVÁ

In der Studie werden zwei wichtige literarische Unternehmen – die *Album-Bibliothek der Originalromane der beliebtesten deutschen Schriftsteller* (1846–1861) und *Bibliotéka českých románů historických a novověkých* (1855–1860) dargelegt, die eng mit der Verlagstätigkeit der Prager Herausgeber Ignaz Leopold Kober und Kateřina Jeřábková zusammenhängen. Kobers Verlagsanfänge in Tábor werden anhand der biographischen Angaben und der zur Verfügung stehenden wissenschaftlichen Arbeiten rekonstruiert und mit Jeřábková's Verlagstätigkeit in Zusammenhang gebracht. Der Schwerpunkt besteht im Vergleich der deutschsprachigen sowie der übersetzten Produktion aus der Koberschen *Album-Bibliothek* (ihre Auswahl und Anzahl in den ersten Jahrgängen der *Album-Reihe*) mit der original tschechischen und ins Tschechische übersetzten Werken, die Jeřábková in der Zeitschrift *Lumír* drucken ließ. Einige durch die Zeitschrift *Lumír* sich etablierende Autoren wurden zusammen mit älteren, bereits berühmten (Václav Kliment Klicpera, Karel Sabina, Božena Němcová), aber auch ganz neuen Verfassern in die *Bibliotéka českých románů historických a novověkých* miteinbezogen.

Schlüsselwörter: Verlagswesen im 19. Jahrhundert – deutsch-böhmische Editionsreihen – Ignaz Leopold Kober (1825–1866) – Kateřina Jeřábková (1807–1867) – Album Bibliothek der Originalromane der beliebtesten deutschen Schriftsteller (1846–1861) – Bibliotéka českých románů historických a novověkých (1855–1860) – Populärliteratur – Zeitschriften 1848–1849 – die Zeitschrift Lumír – Übersetzungen – die 50er Jahre des 19. Jahrhunderts

„Knihami dělo se naše znovuzrození,“ praví Jan Neruda v podobizně významného nakladatele a knihkupce Ignáce Leopolda Kobra (1825–1866), jenž jako „první vymohl české knize průchod na trh světový“ (Neruda 1952: 246). Tímto konstatováním se Neruda dotkl dvou podstatných

charakteristických vlastností I. L. Kobra jako nakladatele: jeho snahy být vlastenecky český a současně nadnárodně světový, resp. srovnatelný s jinými středoevropskými nakladatelskými podniky. V obojím se projevovala Kobrova podnikatelská ctižádost spojená se schopností odhadnout potřeby knižního trhu a čtenářů, o jejichž přízeň se veškerou svou činností vytrvale ucházel. Ať už jim nabízel čtivo v češtině nebo v němčině, nezapomínal brát – vedle estetické a vzdělávací složky – v potaz také komerční stránku literární komunikace, do níž významnou měrou zasahuje také nakladatel latentně ovlivňující literární provoz, protože je obchodním partnerem autora a také čtenářů, jež potřebuje jako producenty a konzumenty vydávaných děl.

Kober se uvedl jako německý nakladatel v Táboře, kde od roku 1846 vydával populární německojazyčnou knižnici *Album*, nejprve jako *Album für Welt und Leben* (1846–1848), krátce jako *Album-Bibliothek freisinniger Originalromane der beliebtesten deutschen Schriftsteller* (1848–1849), až posléze zůstal u názvu *Album der Originalromane der beliebtesten deutschen Schriftsteller*, kterou nechával tisknout v tábořské tiskárně Aloise Josefa Landfrase; v letech 1854–1856 pokračoval v jejím vydávání v Praze, kam se přemístil, aby si doplnil chybějící knihkupecké vzdělání a mohl dostat nakladatelskou koncesi. Jakmile se tak díky kladnému posudku⁽¹⁾ Karla André, starosty Grémia knihkupců a nakladatelů pražských, stalo, navázal Kober na dřívější spolupráci s vídeňským knihkupcem Hermannem Markgrafem⁽²⁾ a učinil jej svým společníkem (Hovorka 1921: 71). Od roku 1861 Kober přenechal Markgrafovi a také kolegům Voitovi & Güntherovi z Lipska vydávání některých německých děl, zrušil firmu Kober & Markgraf a začal vystupovat samostatně, pouze pod svým jménem.⁽³⁾ Lipský naklada-

1 Posudek (*Gutachten über die Eignung des Herrn I. L. Kober zur Führung einer selbstständigen Verlagsbuchhandlung*) je uložen v pozůstalosti I. L. Kobra v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Jeho překlad do češtiny otiskl Josef M. Hovorka, ředitel pražské gremiální knihkupecké školy, v *Dějinách grémia knihkupců a nakladatelů pražských* (Hovorka 1920: 71–72).

2 Podle K. Nosovského měl Kober v Táboře zřídit své první knihkupectví roku 1846 s Heinrichem Markgrafem (Nosovský 1927: 226), poté co se již několik let živil jako knihkupecký cestující (Hovorka 1921: 72).

3 V časopise *Österreichische Buchhändler-Correspondenz*, v rubrice „Anzeigebblatt“, Kober z Pra-

tel Ernst Julius Günther provozoval knižnici *Album* ještě počátkem sedmdesátých let (Homola 1993a: 747), avšak posléze její vydávání zastavil. Ani jemu, ani Markgrafovi se nepodařilo udržet oblibu u čtenářů (Wittmann 1982: 125–126), již knižnice dosáhla koncem čtyřicátých a zejména v padesátých letech pod Kobrovým vedením a za spolupráce s H. Markgrafem a s Kateřinou Jeřábkovou.

Zatímco se Kober v Praze snažil získat osvědčení z praxe u firmy Heinricha Mercyho, v jehož knihkupectví po celý rok 1855 vypomáhal (Žižka 1999: 29) a kde jej jako pilného a schopného osobně poznal knihkupec Karl André, vydávala *Album* v letech 1854 a 1855 Kateřina Jeřábková (1807–1867), pražská nakladatelka, vdova po Františku Jeřábkovi nejmladším z věhlasného knihařského rodu Jeřábků (Voit 2006: 423) a vydavatelka Mikovcova *Lumíra* (1851–1861). Proč bylo nutné, aby Kober úspěšné tábořské období přerušil a doplňoval si chybějící vzdělání, souviselo mimo jiné s jeho politickou aktivitou v roce 1848, když pod vlivem revolučního naladění uvedl na trh nové politické žurnály *Der deutsche Michel* (1848) a *Nur Opposition!* (1849), jež označil za politicky angažovanou přílohu své „pasivní“ německojazyčné knižnice (*Beiblatt zum Album*): „Abychom šli s dobou a užili si tiskovou svobodu alespoň tak dlouho, dokud ji máme – neboť kdo ví, nevynoří-li se v pozadí naší konstituční ústavy duch zesnulé cenzury v podobě jezuitského tiskového zákona, přidáváme od dubna 1848 pod výše uvedeným názvem list politického zabarvení jako přílohu naší ryze pasivní sbírky románů ‚*Album*‘.“⁽⁴⁾ Časopisy měly satirické ladění a přinášely dobově oblíbenou karikaturu, v níž Kober nešetřil tehdejší politiky (např. Moritze Hartmanna); karikaturou německého Michla se vy-

hy 6. dubna 1861 oznámil, že se jeho firma, která se dosud prezentovala jako „Kober & Markgraf in Prag“ a „Kober & Markgraf in Wien“, odděluje od společníka H. Margrafa a bude na trhu vystupovat pouze pod hlavičkou „I. L. Kober in Prag“, zatímco firma H. Margrafa získala ministerským dekretem koncesí a bude se prezentovat jako „H. Markgraf & Comp.“ Dosud vydaná díla se budou nabízet také v Lipsku v komisi firem spolupracovníků a přátel „Voigt & Günther in Leipzig“ (Kober 1861: 229–230).

4 „Um mit den Zeitereignissen Schritt zu halten und die Preßfreiheit mindestens so lange genießen zu können, als wir im Besitze derselben sind – denn wer kann bestimmen, ob nicht im Hintergrunde unserer konstitutionellen Verfassung der Geist der seligen Zensur in Gestalt eines jesuitischen Preßgese[t]zes auftaucht?! – geben wir zu unserer rein passiven Romansammlung ‚*Album*‘ von April 1848 an ein Blatt politischer Färbung unter dem obigen Titel“ (Kober 1848: 1).

smíval šosáctví, „copům“ a dobovým sociálním nešvarům. *Der deutsche Michel* se mnohém podobal Šotkovi z přílohy k *Národním novinám* redigovaným Karlem Havlíčkem.

Rubriku Pfeffer und Salz, obsahující vtipné glosy čehokoli, znali čtenáři už z prvních ročníků knižnice *Album*, odkud ji Kober převzal a aktualizoval. Po prohrané revoluci došlo k opětovnému zavedení cenzury a vinou dalších restriktivních opatření musel Kober přílohu *Alba* zastavit a zůstat pouze u vydávání konvenční, politicky neangažované německojazyčné knižnice nabízející čtenářům primárně zábavu a poučení. Autorský okruh knižnice tvořili zpočátku dnes již zapomenutí či zcela neznámí autoři a překladatelé, ale najdeme zde i známější jména jako Karl Herloßsohn (1802–1849), autor oblíbených historických románů s náměty z českých dějin a redaktor lipského předbřeznového časopisu *Der Komet*, Moritz Saphir (1795–1858), divadelní kritik *Wiener Theaterzeitung*, novinář a redaktor několika časopisů, či Ferdinand Stolle (1806–1872), beletrista, proslulý později jako zakladatel rodinného časopisu *Gartenlaube* společně s Ernstem Keilem (1816–1878), jehož povídky jsou v Kobrově *Albu* rovněž zastoupeny. Do roku 1848 plnil Kober *Album* také překlady z francouzštiny a češtiny, na kterých se sám podílel, současně přidával vlastní práce a rubriky (viz tabulku zachycující skladbu prvních pěti ročníků). Později se autorský okruh rozrůstal o další autory, např. E. Breiera, F. W. Hackländera, J. Seidlitzze, J. Ranka, A. Meißnera, S. Kappera, K. von Holtei a další.

Pro svou aktivitu během revoluce se jevil státním orgánům jako osoba podezřelá z možné protistátní činnosti, a byl proto v Táboře úředně sledován. Důkladným průzkumem táborských archivů se J. Zumrovi podařilo zjistit dosud neznámé skutečnosti o Kobrově táborském působení (Zumr 2011, Kořalka 2002). Kvůli domnělému přechovávání a šíření zakázaných knih a tiskovin byla v Kobrově nakladatelství provedena policejní prohlídka (vedená četnickým poručíkem Vordranem, srov. Zumr 2011 a Dobeš 1956), během níž byly zabaveny některé zakázané a politicky závadné tituly (*Revolutionäre Studien aus Paris* Alfreda Meißnera, *Memoiren von Casanova*, Platenovy *Polenlieder*, Lubojackého *Nacht und Licht* a *Komischer Volkskalender* od Brennglase). Zejména se jednalo o zbytek nákladu (819 kusů) ne-

expedovaného a v monarchii zapovězeného románu Eduarda Breiera *Wien und Rom* s podtitulem *Sittenroman aus der Zeit Kaiser Josef des Zweiten* (vyšel 1851 v Lipsku u Theodora Thomase). Kober se v Táboře přátelsky stýkal s několika policejními úředníky a dalšími společensky výše postavenými osobami (notářem, státním návladním, zemskými soudními rady, okresním soudcem ad.) a zval je k sobě domů nebo na různé společenské akce (např. na zkoušky ochotnického tábořského divadelního spolku, který podporoval). Zvláště okresní hejtman Rein mu byl nakloněn a vypracoval na žádost krajského prezidenta Schenka posudek, ve kterém se vyjádřil v Kobrův prospěch (Zumr 2011: 110). Založení politických časopisů jakožto příloh knihnice Rein zdůvodňoval tím, že *Album* Kobrovi nevynášelo, a proto si nakladatel musel hledat další zdroje obživy, jíž byla v revolučních letech výnosná politická žurnalistika. Toto tvrzení mělo Kobrovi jednoznačně ulehčit, avšak naprosto se nezakládalo na pravdě, protože Kobrovo *Album* prosperovalo od počátku své existence velmi dobře – jednotlivé ročníky byly záhy rozebrány (Kober 1860: 1–2) a investované finance se tím nakladateli vracely. Kobrovu pověst mezi autory upevnilo, že za práci vyplácel honorář, ba byl ochoten v nouzi spisovatelům pomoci zálohou.⁽⁵⁾ Díky ziskům z prodeje *Alba* se Kobrovi dařilo financovat další ambiciózní podniky, včetně pronikání na trh s českými knihami, na které pomýšlel už v Táboře. Protože však jako obchodní cestující s knihami poznal, že okruh českých čtenářů je menší než německých (Kořalka 2002: 434), začal nejprve vydávat literaturu německy. Později však chtěl uvést na trh České Album jako paralelu ke své stejnojmenné německojazyčné knihnici (Zumr

5 Spisovatele Josefa Messnera (1822–1862) z Prachatic Kober přesvědčil, aby se přestěhoval do Tábora a zde psal romány. V Albu mu vyšly prózy *Der Primator* (1852), *Zwei Brüder* (1853), *Tier* (1854), *Margarethe Maultasch* (1855), *Handwerksburschen* (1857) a *Waldgeschichten* (1857). Kober Messnerovi přispíval na stravu a vyplácel honorář (Dobeš 1956: 78). Podobně chtěl být nápomocný J. K. Tylovi, s nímž se seznámil v Táboře během divadelních představení a poznal hmotnou nouzi jeho rodiny i společnosti. Spolupráci však překazil tiskový spor o šíření zakázaného Breierova románu a následující zastavení nakladatelské činnosti. Kober k tomu Tylovi napsal v dopise z 5. května 1853: „Moje záležitost s ‚Albem‘ se stále nade mnou vznáší, nejvyšší úřady tvrdí, že podnik není periodický tisk a k nakládání neperiodického tisku jsou zmocněni jen knihkupci a tiskaři“ (citováno podle Dobeš 1956: 89; korespondence je uložena v Tylově pozůstalosti v Městském archivu v Plzni).

2011: 112). V důsledku policejní prohlídky⁶ obdržel z Vídně zákaz provozu tábořského nakladatelství, neboť se zjistilo, že má na skladě zakázaný sortiment, ale především není v knihkupeckém a nakladatelském oboru vyučen. Tyto okolnosti jej vedly k odchodu do Prahy.

Jeřábkovou s Kobrem pojil obdobný zájem o českou a zahraniční beletrii – oba sledovali populární evropskou produkci a nabízeli ji českým čtenářům v překladech do němčiny nebo do češtiny, popř. tiskli původní německou literaturu. Přestože životopisci uvádějí, že Kober „koupil od dědiců zesnulých spisovatelů díla a získal za spolupracovníky význačné německé autory“, aby „vytlačil tím překlady špatných spisů“ (Nosovský 1927: 226), obsahují první ročníky *Album für Welt und Leben* zprvu nejen původní německé romány, novely a povídky, ale také více či méně adaptované překlady z francouzštiny, angličtiny a také češtiny, včetně vlastních Kobrových prací. Jednalo se o autory Paula de Kocka, Alexandra Dumase st., Paula Févala st., Charlese Dickense (publikujícího pod pseudonymem Boz), ale také Josefa Kajetána Tyla, Karla Sabinu či medailony význačných osobností české kultury – J. A. Komenského a Pavla Josefa Šafaříka. České autory překládal Kober sám, respektive překlad pro účely knihnice adaptoval. Uzpůsobené překlady českých autorů (Tyla, Sabiny, Rubeše) nabízel během svého vídeňského pobytu rakouským časopisům a sborníkům (*Wiener Zeitschrift*, *Der erzählende Hausfreund*, *Rosen und Dornen*) a seznamoval čtenáře prostřednictvím němčiny s českou literaturou (Homola 1993a). Vybíral však takové typy próz, které svým laděním zapadaly do sentimentální a hrůzostrašné romantiky dominující v soudobém literárním poli (Tylova arabeska *Alchemista*, Sabinova novela *Hrob-ník*). Díla českých autorů se tak ocitla vedle původní německé literatury přirozeným způsobem, aniž by se zdůrazňoval jejich český originál. Podobně tomu bylo např. v pražském časopise *Ost und West* (1837–1847) redaktora Rudolfa Glasera, na jehož tradici Kober tímto navazoval a hlásil se k ní také svými pozdějšími časopiseckými aktivitami, zejména vydáváním ambiciózní

6 Motivace k jejímu provedení byla zčásti také osobní, poněvadž poručík Vordran se měl podle Reinova posudku během plesu tak nevhodným způsobem dvořit manželce I. L. Kobra, že z toho vzešla mezi oběma muži potyčka (Zumr 2011: 111).

ního časopisu *Kritische Blätter für Literatur und Kunst* (1857–1858), který se stal platformou všech národností žijících v monarchii.⁽⁷⁾

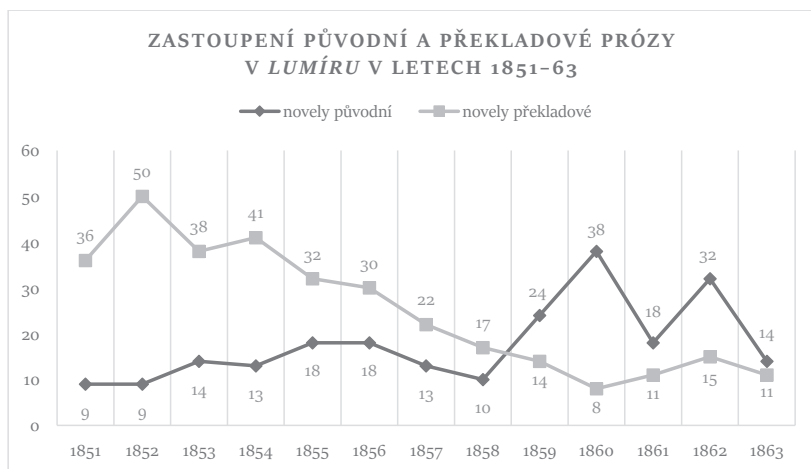
Česká a německá tvorba se tak v nakladatelských programech přirozeně prolínala, a ačkoliv se v dobové literárněkritické a pozdější literárněhistorické recepci z ideologických pohnutek vyzdvihuje služba nakladatelů českému národu a vlasti, letmá sonda do situace na knižním trhu ukazuje, že bylo možné podporovat lásku k české vlasti rovněž prostřednictvím německého jazyka. Již v době předbřeznové zpracovávali německy píšící autoři bájně příběhy z českého dávnověku (o Krokovi, kněžně Libuši a Přemyslovi, dívčí válce ad.; srov. Futtera 2015) a ty se staly vyhledávaným čtivem. Do tohoto kontextu spadají také populární německojazyčné Herloßsohnovy-Herlošovy historické romány z doby husitské (*Der letzte Taborit oder Böhmen im 15. Jahrhundert; Böhmen von 1414 bis 1424*), které vycházely ve 30. letech nejdříve v Lipsku, poté od začátku 50. let u Kobra v jeho Albu německy a paralelně česky. Jejich mimořádný čtenářský ohlas ovlivnil podobu jak české historické beletrie (Urválková 2009), tak historiografie (Činátl 2011). Herloš bojoval v těchto historických románech v mladoněmeckém duchu za svobodu vlasti a víry a pod rouškou žánru „obrazu“ dávno minulých dějinných událostí tematizoval reformní nálady v Evropě 30. let, jež však čtenář mohl v porevolučních letech – jakkoli mylně – číst jako ohlas revoluce 1848, zvláště když Herloš ozvláštňoval náboženský zápas česko-německým národnostním konfliktem (Urválková 2009).

Kober odešel do Vídně v chlapeckém věku, aby se vyučil nějakému řemeslu. Hmotná nouze (rok 1836 strávil v sirotčinci) a rodinná neštěstí, o nichž nevíme nic bližšího (Pešek 1926: 361), mu pravděpodobně nedovolovala dokončit gymnaziální studia v Praze. Ve Vídni přešel od soustružnictví k zámečnictví, v němž se vyučil, a chvíli pracoval ve Vídni jako tovaryš, avšak již 1843 zběhl ke knihám a živil se jako knihkupecký cestující (Pešek 1926: 361). Už v mladistvém věku se dokázal svou cílevědomostí a houžev-

7 V této souvislosti stojí za pozornost porovnání s dalšími německojazyčnými časopisy vydávanými v českých zemích – např. *Erinnerungen* (1821–1856) či ročenka *Libussa Jahrbuch* (1842–1860). Najdeme zde autory z Kobrových žurnálů a také *Alba* (např. Siegfrieda Kappera, Franze Isidora Proschka, Uffo Horna, Josefa Ranka, Alfreda Meissnera ad.; srov. Höhne 2017).

natostí, se kterou se později pouštěl do podnikání, vypracovat: jako dvacetiletý ovládl němčinu na takové úrovni, že byl schopen do ní překládat, ba se mu podařilo odhadnout, s jakým typem literatury by jako nakladatel mohl v Táboře uspět a získat přízeň autorů i čtenářstva.

Kateřina Jeřábková reagovala na potřeby čtenářů podobně jako Kober. Vedle náboženské literatury, která v nakladatelském programu převažovala do konce 50. let, vyhradila významné místo populární cizojazyčné produkci. Ukázky z překladů soudobých francouzských a anglických autorů se objevovaly již dříve, např. ve čtyřicátých letech v Tylových *Květech*,⁽⁸⁾ a Jeřábková se svými korektory, redaktory a dalšími pomocníky tyto podněty intenzivně rozvíjela. V Mikovcově *Lumíru* mají překlady nezastupitelné místo a v prvních ročnících převažují nad původní českou produkcí:⁽⁹⁾

8 Pro *Květy* Tyl přeložil ukázky ze Sueova románu *Salamander* (1840), Jan Čejka „Obraz ze života pařížského“ nazvaný „Chudoba“ (1844), jenž je částí Sueových *Tajností pařížských* (Jančíková 2017). Ve *Vlastimilu* Tyl uveřejnil adaptovaný překlad Scottova historického románu *Ivanhoe* (1841); Mořic Fialka překládal prózy Ch. Dickense – např. *Oliver Twist* (1843) či „Štědrý večer“ a „Zvony“ (1847).

9 Za grafické zpracování prozaické produkce z *Lumíra* vděčím Silвии Novotné, která se ve své dosud neobhájené magisterské diplomové práci věnuje překladové produkci v Mikovcově *Lumíru* (1851–1863) a kromě celkového přehledu podrobně analyzuje vybrané překladové prózy v prvním ročníku časopisu.

Vedle francouzských zde najdeme v početní převaze autory polské (Józef Korzeniowski, Józef Ignacy Kraszewski, Zygmunt Krasiński ad.) a ruské (Nikolaj V. Gogol, Alexandr S. Puškin, Michail J. Lermontov, Ivan S. Turgeněv ad.). Výběrem autorů překládaných z angličtiny a francouzštiny se Mikovcův *Lumír* částečně překrýval s autory zařazenými Kobrem do prvních ročníků knižnice *Album für Welt und Leben* (Ch. Dickens – Boz, Pavel Kock, Alexandre Dumas), avšak na rozdíl od Kobra si je zde čtenář mohl přečíst v češtině. Díky překladům do němčiny již tyto autory mohl znát z jiných německy psaných časopisů či knižních vydání. Vezmeme-li v potaz, že první ročníky Kobrova *Alba* byly záhy rozebrány, nabízela Jeřábková českým čtenářům jinojazyčnou produkci, která v českém literárním kontextu již dříve zdomácněla, ačkoliv Kockovy, Févalovy a Sueovy romány kritika nevnímala jako etické a estetické skvosty.⁽¹⁰⁾ Nakladatelka tím pomáhala nejen komerčnímu zájmu o časopis, ale roz-

10 Pozoruhodný je v tomto kontextu laskavý posudek knihkupce K. Andrého, který Kobru chválí právě za to, že vytěsňuje tyto nežádoucí autory. V průběhu padesátých let to o Kobrově *Albu* nesporně platí, avšak v počátcích tábořského nakladatelství si Kober budoval kariéru mimo jiné právě adaptacemi těchto populárních prozaiků. Nešťítla se jich ani Kateřina Jeřábková, resp. redaktor F. B. Mikovec – prózy Paula de Kocka najdeme v *Lumíru* v ročnících 1851, 1852, 1854, 1856 v překladech J. Aušteckého, J. M. Boleslavského, P. Vl. Štěpánka; dále Alexandra Dumase 1851–1853, 1858, 1860–1862 v překladech J. G. Loučovského, K. Bruži, A. Rotha; prózy Paula Févala 1857, 1858 v překladu Vratislava Orlovského.

širovala počet česky čtoucích čtenářů, kteří byli oproti německy čtoucím stále v menšině a o přitažlivé zahraniční čtivo měli zájem.

Jeřábková se s největší pravděpodobností rozhodla pod vlivem úspěšného Kobrova *Alba* začít s vydáváním podobně koncipované *Bibliotéky českých původních románů historických a novověkých* (1855–1860). Není vyloučeno, že tím realizovala Kobrův záměr zřídit paralelní edici *České Album*, o níž uvažoval již roku 1853 v Táboře. Redigovat ji měl Prokop Chocholoušek (Kořalka 2002: 435), úředně sledovaný spisovatel a novinář, ale zastavení Kobrovy nakladatelské činnosti a neutěšené Chocholouškovy rodinné a politické poměry zabránily slibné spolupráci s Kobrem a Landfrasovým nakladatelstvím v Táboře (Pokorná 2015: 456). I přes politická omezení (konfinace a soustavný policejní dohled) byl Chocholoušek jako beletrista stále aktivní: jeho historické prózy pravidelně zařazoval Mikovec do *Lumíra* a od započetí knižnice Jeřábkové se stal jejím kmenovým autorem: vyšlo mu zde několik románů (např. 1855 *Přivítan, kmet staropražský*, 1856 *Cola di Rienzi*, 1860 *Hrad*). Dalšími produktivními autory Jeřábkové knižnice byli Josef Jaroslav Křičen-ský, Václav Kliment Klicpera, František Pravda, Jan Formánek Činoveský, Gustav Pflieger Moravský, Karel Sabina; vyšla zde také *Pohorská vesnice* B. Němcové (1856), z Máchovy pozůstalosti *Cikáni* (1857) či *Láska k bás-níkovi* (1860) K. Světlé. Kromě Němcové, Klicpery, Pfliegera Moravského, Žižaly Donovského a S. Wernera najdeme v *Lumíru* všechny autory *Bib-liotéky*. Sabina zde publikoval pod pseudonymem Norbert Bergenthal. Klicpera, Sabina, Němcová byli již před rokem 1848 dobře zavedenými a známými autory, ostatní Jeřábková pravděpodobně cíleně získávala pro knižnici. Z korespondence známých německých autorů víme, že podobně postupoval také Kober. Jako spolehlivý a slušně placící nakladatel měl mezi německými autory dobré jméno a do *Alba* mu svými prózami při-spěli např. Karl Gutzkow, Levin Schücking či Wilhelm Raabe.⁽¹¹⁾

11 Žurnalista a romanopisec Levin Schücking (1814–1883) přesvědčil svého přítele, významného německého dramatika a romanopisce Karla Gutzkova (1811–1878), aby s Kobrem navázal spolupráci; Gutzkow do knižnice přispěl novelou *Ein Mädchen aus dem Volke* (1855, 10. ročník, sv. 22); srov. Rasch 1998. O spolupráci s Kobrem se zajímal také německý dramatik a prozaik Wilhelm Raabe

Přátelství Kobry s o osmnáct let starší Jeřábkovou mohlo vzniknout již v pražském knihkupectví Martina Budislava Neureuttera (1794–1864), s nímž Jeřábková ve třicátých letech úzce spolupracovala (Homola 1993b: 515). U Neureuttera totiž v knihkupectví posluhovala Kobrova matka (Zach 1996: 11) a syna sem často vodívala s sebou; vedle matčina působení měly tyto návštěvy určující vliv na Kobrův zájem o literaturu: „Matka, horlivá čtenářka českých knih, brávala osmiletého chlapce s sebou ke knihkupci Neureuterovi, u něhož se tehdy scházivali přátelé a podporovatelé české literatury“⁽¹²⁾ (Wurzbach 1864: 173). Přestože se nedochovala korespondence mezi těmito nakladateli, resp. se nám ji zatím nepodařilo dohledat, plyne z životopisných údajů, že na úzké spolupráci se podíleli různí pomocníci – Václav Filípek a Josef Mikuláš Boleslavský. Václav Filípek (1811–1863) byl překladatel, redaktor, spisovatel, blízký přítel J. K. Tyla a od roku 1848 byl u Jeřábkové korektorem a spoluvydavatelem *Lumíra* (Mattuška 1886?: 51). Redigoval kalendáře, psal do *Lumíra* beletristické příspěvky a překládal z francouzštiny – např. E. Suea, autora populárních a skandálních *Tajností pařížských*,⁽¹³⁾ a dalších autorů, jejichž překlady vycházely v *Lumíru*. Týž Filípek spolupracoval s Kobrem při vydávání *Spisů výtečných českých básníků novověkých* (1862) a připravoval k vydání Tylovy sebrané spisy. S Kobrem se jako blízký Tylův spolupracovník seznámil nejspíš již v Táboře, když se Kober snažil přesvědčit Tyla, aby pro něj psal a finančně se tím zabezpečil podobně jako německý romanopisec Josef Messner. Tyl Kobrovi sliboval napsat prózy koncipované po vzoru již zmiňovaných Sueových *Tajností pařížských* a mluvil o nich jako o románu s názvem *Tajnosti ze života českého* (Turnovský 1892: 235).

(1831–1910), který Kobra navštívil přímo v Praze; v knižnici mu vyšel román historický román *Der heilige Born* (1861); srov. Raabeho korespondenci s I. L. Kobrem (Raabe 1975: 45, 51, 57).

12 „Die Mutter, eine emsige Leserin českischer Bücher, brachte den achtjährigen Knaben zu dem Buchhändler Neureuter (sic!), bei dem sich damals die Freunde und Förderer der českischen Literatur versammelten“ (Wurzbach 1864: 173).

13 Ze Sua přeložil román *Prorokování osudu* (1852), jiné Sueovy romány *Věčný Žid* a *Děti lásky* vyšly česky u Jeřábkové začátkem padesátých let v překladech K. Hradeckého (pseudonym L. Pospíšila) a V. F. Bambase.

Podobně jako Filípek spolupracoval s Jeřábkovou také Josef Mikuláš Boleslavský (1829–1892), který u ní působil jako faktor, ovšem sám byl rovněž činný jako literát, editor, redaktor a překladatel. Roku 1862 se stal ředitelem Kobrovy tiskárny (Svatoňová 2000: 269), zatímco v padesátých letech překládal do Mikovcova *Lumíra* francouzské autory – Paula de Kock, George Sandovou/markýzu Dudevantovou, ale také Dána Hanse Christiana Andersena. Stojí za zmínku, že překladům z Andersena se věnoval také Kobrův syn Bohuš, který z něj vydal *Výbor veškerých povídek a báchorek* (1868).

Důraz kladený na historickou, venkovskou a také salonní prózu, na žánr obrazu ze života sblížoval *Bibliotéku* Jeřábkové s žánrovou krajinou Kobrova *Alba* a v tomto propojení je vnímal a hodnotil také Jan Neruda: „Když v letech padesátých počala Kateřina Jeřábková vydávati svou Bibliotéku původních románů českých, zapanovala nad tím všeobecná radost. Jaksi instinktivně cítil už tenkrát každý, jako cítí také ještě dnes,⁽¹⁴⁾ že dobrá původní literatura povídková je pro rozvoj českého života nejdůležitější naší ‚otázkou literární‘. A mimo to také svítala naděje, že Bibliotéce bude se dařit jako německému románovému Albu Kobrovu, které ovšem řadou let a při značnějších počtem silách literárních bylo podalo řadu děl vsutku cenných. Naděje ta nevyplnila se zcela, neboť dobrých povídkářů měli jsme málo a mimo dávno již známá jmena Chocholoušek, Klicpera, Křičenský a j. objevilo se mladších sil a jmen jenom málo“ (Neruda 1955: 111–112).

Nerudův laskavý úsudek o významu německojazyčného Kobrova *Alba* pro rozvoj původní povídkové a románové tvorby potvrzuje, že jinojazyčná produkce měla v českém literárním kontextu klíčové postavení. Situace v dobovém literárním poli byla v pozdějších dějinách české literatury posuzována podle jiných měřítek, než jak se jeví optikou recepčního horizontu tehdejších čtenářů. V českých literárněhistorických syntézách se z ideologických důvodů kladl důraz na literaturu psanou česky. Přínos překladů recipovaných prostřednictvím němčiny a češtiny

14 Nerudův medailon vyšel původně v *Humoristických listech* 1886, č. 19, 7. 5.

a rovněž původní německojazyčné beletrie byl v závislosti na vnějších mimoliterárních vlivech¹⁵ interpretován jako dočasné, ba jediné možné východisko z politické situace po roce 1848. V Bačkovského *Přehledu dějin písemnictví českého* se o 50. letech v české literatuře hovoří jako o „literární mdlobě a ochablosti“ a překlady zařazené do *Lumíra* se hodnotí jako východisko z nouze, ne-li úpadek: „V časopisectvě belletristickém učiněn sice byl obrat dosti záhy, a to mladíkem čtyřřadvacetiletým, Ferdinandem Břetislavem Mikovcem, který, vrátiv se z dobrovolného vyhnanství z Lipska do Prahy, jal se vydávati počátkem r. 1851. týdeník ‚Lumír‘, ale bylo mu počítí – překlady. Tak bylo pokleslo krásné písemnictví české!“ (Bačkovský 1898: 14) Arne Novák hodnotil úroveň Kobrova *Alba* z estetického hlediska a neviděl je oproti Nerudovi jako zdroj inspirace pro žánr české povídky a novely (Kobra oceňoval až jako nakladatele českých knih): „Jeho románová kronika *Album*, vydávaná v Čechách po patnáct let, řízena jest rekonvalescentním vkusem vychrtlé pozdní romantiky předbřeznové, která si svou chabou přítomnost ráda zastírá kultem barvitě historické dálky a která se jakoby ze strachu před censurou úzkostlivě vyhýbá závažnějším otázkám životním; nakladatel posud se svými spisovateli sestupuje k čtenářům, slouže jim.“ (Novák 1936: 112–113)

Sonda do situace v literatuře poloviny 40. let a počátku 50. let, kam spadají počátky Kobrova tábořského působení a jeho *Alba*, ukazuje, že o tento typ původní německé a překladové četby byl v Evropě 40. let velký zájem a české země v tom nebyly výjimkou. Vydavatelská strategie nakladatelů se čtenářskému vkusu překládáním původní jinojazyčné produkce do němčiny a následně také do češtiny přizpůsobovala, jak ostatně plyne z poměru překladové a původní české produkce v *Lumíru*.

V tzv. akademických *Dějinách české literatury* se vydávání překladů a potažmo původní německojazyčné produkce v 50. letech kauzálně spojuje se stagnací české literatury způsobenou opětovným zavedením cenzury,

15 V Laichterově kompendiu *Literatura česká 19. století* převládá názor, že „od března bouřlivého revolučního roku 1848 umdlévá a utuchá naše literatura beletristická“, a to přibližně na desetiletí, kdy „činnost literární se rozproudila bujařejším tokem“ (Čech 1907: 137).

policejním dohledem nad politicky nepohodlnými osobami (Boženou Němcovou, Františkem Palackým, Ignácem J. Hanušem, Františkem Matoušem Klácellem ad.), uvězněním revolučních demokratů (např. Karla Sabiny a Josefa Václava Friče), internací Karla Havlíčka v Brixenu, policejní perzekucí a následně preferováním života v ústraní politického dění (Dvořák 1960: 484–485).¹⁶⁾ Tyto vnější mimoliterární okolnosti se do literárního pole rovněž promítly, a to výrazným omezením politicky angažované literatury, ať se realizovala na stránkách českých a německých literárních časopisů a politických žurnálů nebo jako samostatně vydané dílo. Konvenční literární produkce, v níž se politické a společenské otázky rovněž tematizovaly, byť latentně a v zdánlivě nezávadných žánrech (například v historických novelách a románech, obrazech ze života), umožňovala nakladatelům se v porevolučních letech vrátit k osvědčeným čtenářským modelům a neztratit v nejistých dobách čtenáře. A touto cestou se vydali Kober se svým německojazyčným *Albem* a Jeřábková se svou *Českou Bibliotékou*.

Oproti tradičním literárněhistorickým výkladům situace české literatury počátku padesátých let lze na Mikovcovo zařazení překladů do prvních ročníků *Lumíru* nahlédnout jinak než v intencích nedostatečného počtu kvalitních českých autorů. Sečtělý a kulturně otevřený redaktor F. B. Mikovec uměl stejně jako Kober a Jeřábková odhadnout vkus tehdejšího českého čtenáře a podle toho vytipovat autory, kterými by je mohl zaujmout natolik, aby si týdeník *Lumír* oblíbili a pravidelně jej odebírali. Zařazením překladů Mikovec pouze navázal na vydavatelské strategie fungující spolehlivě již v předrevolučních letech a držel se jich tak dlouho, dokud se časopis v soudobém literárním poli nestabilizoval. Jakmile se tak stalo, narůstal postupně také počet původně českých beletristických příspěvků. Ostatně ještě v roce 1857 přiložila Kateřina Jeřábková k 3. ročníku své *Bibliotéky* toto reklamní sdělení: „Vydavatelstvo po šest roků, co Lumír vychází, patrně dosvědčilo, že hlavní jeho snahou jest, aby dobré věci posloužilo a všemožným přičiněním udrželo časopis,

16 Dvořák, Karel, „V boji proti porevoluční reakci“; in Vodička, Felix (red.), *Dějiny české literatury II* (Praha: 1960), s. 484–485.

který by osiřelé toto druhu místo v literatuře naší důstojně vyplňoval a jí ke cti byl, jakož i že podnikání tomu dosti obtížnému může ouplnou důvěru přiložiti. Protož také doufáme, ba s jistotou očekáváme, že vážené obecenstvo, zvláště pak všickni kdož přejí rozkvětu národního písemnictví nás v tomto vlasteneckém snažení budou vřelým oučastenstvím hojně podporovati, abychom na dráze té pevně pokračovati a takto podporováni o větší ještě zdokonalení a rozmnožení obsahu časopisu toho pečovati mohli“ (Jeřábková 1857).

Album für Welt und Leben (1846–1848)

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
I. Jhg. 1846	Sedlezky ⁽¹⁷⁾	Überraschungen. Humoristische Novelle	1.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
	Friedrich Adami ⁽¹⁸⁾	Eine Heirat aus der Kaiserzeit		
	nach (podle) Paul de Kock ⁽¹⁹⁾ / I. L. Kober	Pariser Lebensbilder. Nach Paul de Kocks' „Moers de Paris“ von I. L. Kober		
		Besser die Hälfte als gar nichts. Novellette		
	Moritz G. Saphir ⁽²⁰⁾	„Elefant!“		
	I. L. Kober	Miszellen		
	I. L. Kober	Pfeffer und Salz		

¹⁷ Nedohledán.

¹⁸ Adami, Friedrich Wilhelm (1816–1893), berlínský divadelní kritik, adaptátor cizích námětů a autor konvenčních novel. Údaje všech níže uvedených autorů dohledáváme z *Allgemeine deutsche Biographie* (www.deutsche-biographie.de), není-li uvedeno jinak.

¹⁹ Kock, Paul de (1793–1871) byl francouzský romanopisec a dramatik; proslavil se frivólními a pikantními romány o poměrech v tehdejších pařížské společnosti.

²⁰ Saphir, Moritz (1795–1858), divadelní kritik židovského původu, humorista a vydavatel časopisu *Der Humorist*.

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
I. Jhg. 1846	I. L. Kober	Poesie und Liebe. Novelle in Brieffrag- menten	2.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: gedruckt bei A. L. Land- fraß
	August Palmer ⁽²¹⁾	Dreizehn Jahre. Erzählung		
	Ernst Keil ⁽²²⁾	Noveletten		
		Aus dem Leben eines Abenteurers	3.	
	Walter Tesche ⁽²³⁾	Die Kriegsgefangenen. Historische Erzählung		
		Daguerreotypen aller Länder: Das Hospiz auf dem St. Bernhard		
		Pfeffer und Salz		
		Leiden und Freuden eines Moralisten. Frei nach dem Französische- n von Elie Berthet		
		Daguerreotypen aller Länder: Die Newa Rio Janeiro	4.	
	nach (podle) Charles Dickens	Humoristische Skiz- zen – nach Boz – Charles Dickens		
	Moritz Saphir	Stachelnüsse		
	I. L. Kober	Fidibus		
	Aus dem Be- freiungskriege			

21 Palmer, August (1809–1853), vlastním jménem August Ferdinand Schnezler, psal básně, novely a působil jako redaktor deníku *Münchener Tageblatt*.

22 Keil, Ernst (1816–1878), německý nakladatel a žurnalista, vydavatel rodinného časopisu *Gartenlaube*.

23 Tesche, Walter (1795–1848), byl vatislavský hoteliér a rovněž beletrista; v Darmstadtu vydával almanach pro ženy nazvaný *Cornelia* (1845–1852). Proslavil se povídkami a obrázky ze Slezska (Hei-duk 2000: 130).

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
I. Jhg. 1846	J. K. Tyl / I. L. Kober	Der Alchimist: Bilder und Schatten aus dem siebzehnten Jahrhundert	5.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
	Ralf Dosten ⁽²⁴⁾	Die Reise in die Erziehungsanstalt		
	W. O. von Horn ⁽²⁵⁾	Die Deserteure	6.	
II. Jhg. 1847		George Bähr – Erbauer der Frauenkirche zu Dresden. Novelle	7.	
	K. H. ⁽²⁶⁾	Weihnachtsbilder		
	Ernst Keil	Novelleten		
		Ein Lebensbild		
		Der Herr von Flandern. Historische Skizze		
		Pfeffer und Salz	8.	
	Waldgott ⁽²⁷⁾	Der Ste[c]brief. Erzählung		
		Die Verschüttelten. Bild aus der Schweiz		
		Die unterbrochene Soiree. Lebensbild von Kramer		
		Šafařík und Comenius. Biografien		
	Aus dem Befreiungskriege			

²⁴ Nezjištěny bližší údaje.

²⁵ Oertel, Friedrich Wilhelm Philipp (1798–1867), německý evangelický teolog a prozaik píšící pod pseudonymem W. O. von Horn (pocházel z Hornu). Proslavil se venkovskými povídkami z Porýní.

²⁶ Herloßsohn, Georg Karl Reginald (1802–1849), pražský rodák a německý beletrista známý jako autor populárních historických románů z českých dějin; působil v Lipsku jako redaktor časopisu *Der Komet*.

²⁷ Nezjištěny bližší údaje.

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
II. Jhg. 1847	Karel Sabina / I. L. Kober	Der Totengräber. Novelle nach Karel Sabina von I. L. Kober	9.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
		Der kunstgerechte Knoten. Berliner Kriminalgeschichte aus den „Memoiren eines Nachtwächters“		
		Millionär. Ein Lebensbild		
		Der letzte Virtuose. Eine Phantasie		
		Pfeffer und Salz		
	nach Paul de Kock	Die Blumenfreunde	10.	
	Karel Sabina / I. L. Kober	Der Totengräber. Novelle nach Karel Sabina von I. L. Kober (Schluß)		
	Paul Féval ⁽²⁸⁾	Die Wachsfigur		
	Braun von Braunthal ⁽²⁹⁾	Der Vampir. Poetische Erzählung		
	Paul Féval	Der Wald von Rennes	11.–12.	
	Oettinger, Eduard Maria ⁽³⁰⁾	Lord und Arzt. Novelle	13.	
	Braun von Braunthal	Die Heroine von Aubigni. Historische Novelle		
		Der Kobold. Ein Pastizzio		
F. Mauthner ⁽³¹⁾	Die Sennerin			

28 Féval, Paul (1817 – 1887), francouzský dramatik a romanopisec, autor kriminálních thrillerů a dobrodružných historických románů psaných ve stylu E. Suea a A. Dumase st. Proslul románem *Hrbáč* (1857). Publikoval také pod pseudonymem Francis Trollope.

29 Braun von Braunthal, Karl Johann (1802–1866), německy píšící lyrik, dramatik a libretista; rodák z Chebu. Používal pseudonym Jean Charles.

30 Oettinger, Eduard Maria (1808–1872), německo-polský historik, beletrista a žurnalista židovského původu, redaktor humoristických a satirických časopisů, např. *Charivari*, *Narren-Almanach* ad.

31 Nejistěny bližší údaje.

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
II. Jhg. 1847	Alexandre Dumas ⁽³²⁾	Der Damenkrieg	14.-17.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
III. Jhg. 1848	Karl Herloßsohn	Der Venezianer. Historisch-romantisches Gemälde	18.	

Album Bibliothek freisinniger Originalromane der beliebtesten deutschen Schriftsteller (1848/49)

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
III. Jhg. 1848	Ferdinand Stolle ⁽³³⁾	Boulogne und Austerlitz. Historischer Roman	1.-4.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
	Karl Herloßsohn	Fantasiebilder. Romantische Erzählungen (I. Bruder Fritz. II. Die arme Therese. Ein Wiederfinden. III. Palagie. Onkel Forster)	5.-7.	
IV. Jhg. 1849	Ferdinand Stolle	Elba und Waterloo. Ein historischer Roman	1.-4.	
	Karl Herloßsohn	Wallensteins erste Liebe. Historische-romantisches Gemälde	5.-8.	
	Eduard Maria Oettinger	Der Dolch. Historischer Roman aus der Zeit der ersten französischen Revolution	9.-10.	
	Karl Herloßsohn	Die Schneeglöckchen (Die Weihnachtsbescherung. Die schöne Magd)	11.	

32 Dumas, Alexandre st. (1802-1870), světoznámý a hojně překládaný francouzský romanopisec, autor legendárních *Tři mušketýři* (1843/4) a *Hraběte Monte Christa* (1845/6).

33 Stolle, Ferdinand (1806 - 1872), vlastním jménem Ferdinand Ludwig Anders, německý beletrista a autor mnoha historických románů tematizujících napoleonské války.

Album Bibliothek der Originalromane der beliebtesten deutschen Schriftsteller (1850–1861, Tábor, Praha)⁽³⁴⁾

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
V. Jhg. 1850	Ludwig Storch ⁽³⁵⁾	Der Freiknecht	1.–5. band	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
	Karl Herloßsohn	Der letzte Taborit oder Böhmen im fünfzehnten Jahrhundert. Historisch-romantisches Gemälde	6.–8.	
	Karl Herloßsohn	Der Ungar. Historisch-romantisches Gemälde aus der Zeit der Hunyades.	9.–12. band	
VI. Jhg. 1851	Ferdinand Stolle	1813. Ein historischer Roman	1.–4.	
	Friedrich Wilhelm Arming ⁽³⁶⁾	Stefan Fadinger. Historisches Gemälde aus der Zeit des obererennsischen Bauernkrieges	5.–8. ⁽³⁷⁾	
	Friedrich Wilhelm Arming	Rhaetiens Pompeji. Eine historische Erzählung aus der Zeit Karl's des Großen	13.	
	Karl Herloßsohn	Die Hussiten oder Böhmen von 1414–1424. Historisches Gemälde	14.–18.	

34 Uvádíme obsah pouze V. (1850) a VI. ročníku (1851) knižnice, neboť doplňují s předchozími ročníky sondu do německojazyčné literární produkce čtené v českých zemích a mapují situaci, do níž vstupoval Mikovcův *Lumír* v počátcích své existence.

35 Storch, Ludwig (1801–1883), německý básník, novelist, autor oblíbených obrazů ze života na venkově a ve městě.

36 Arming, Friedrich Wilhelm (1805–1864), rakouský lékař a spisovatel, psal pro *Wiener Musik-Zeitung* životopisné skici o různých hudebních skladatelích. Vycestoval do Ameriky, kde zemřel.

37 Svazky 9.–12. byly zabaveny (Kober 1860: 2).

Ročník a rok vydání	Autor	Název knihy	Sv.	Místo, nakladatel, tisk
VI. Jhg. 1851	Andreas Schumacher ⁽³⁸⁾	Ein Wiener Kaufherr. Nachtstück aus den Tagen Leopold des Ersten	19.–22.	Prag: I. L. Kober; bei Friedrich Kretzschmar; Tabor: A. L. Landfraß
	Karl Spindler ⁽³⁹⁾	Alte und neue Zeit oder Die Reichsgrafen von Schelak. Drei Gedichten aus dem Mund des Volkes	23.–24.	
	C. von Wachsmann ⁽⁴⁰⁾	Wieden-Peter. Frauenhaß. Historische Erzählungen		

Mgr. Zuzana Urválková, Ph.D.

Ústav české literatury a knihovnictví

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Arna Nováka 1, 602 00 Brno

zuzana.urvalkova@phil.muni.cz

Tento text vznikl v rámci řešeného projektu GA ČR (GA18-13778S)
Německojazyčná knižnice Album nakladatele Ignáce Leopolda Kobera
v českém literárním kontextu.

38 Schumacher, Andreas (1803–1869), rakouský spisovatel a vydavatel beletristických almanachů.

39 Spindler, Karl (1796–1855), píšící také pod jménem Max Hufnager, byl německý romanopisec vynikající přesvědčivým líčením charakterů a společenských poměrů tematizovaných historických období.

40 Wachsmann, Karl Adolf von (1787–1862), německý novelista přispívající svými povídkami do mnoha dobových časopisů, např. do *Zeitschrift für die elegante Welt* ad.

PRAMENY

BAČKOVSKÝ, František

1898 *Přehled dějin písemnictví českého z let 1848–1898* (V Praze: Alois Wiesner)

ČECH, Leandr

1907 „Literární směry v letech padesátých“ in Čech, Leandr; Jakubec, Jan; Kabelík, Jan; Máchal, Jan; Novák, Arne; Pražák, Albert: *Literatura česká devatenáctého století III/2. část* (Praha: Jan Laichter), s. 137–166

JEŘÁBKOVÁ, Kateřina

1857 „Tiskem i nákladem Kateřiny Jeřábkové...“ [reklamní sdělení] in Ehrenberger, Josef: *Vítězství u Hořině aneb Braniboři na outěku z Čech*; Bibliotheka českých původních románů historických a novověkých, roč. III, sv. II (V Praze: tisk a sklad Kateřiny Jeřábkové), nestránkováno

KOBER, Ignaz Leopold

1848 Vorwort; *Der deutsche Michel: Ein Blatt für Feinde des Zopfthums I*, No. 1, April 1848, S. 1–2

1860 *Verlagsverzeichnis von Kober & Markgraf in Prag* (Prag: Kober & Markgraf)

1861 „Anzeigebblatt“, *Österreichische Buchhändler-Correspondenz* 2, 1861, No. 28, S. 229–232

MATTUŠKA, Alois

1886? *Václav Filípek: Zasloužilý spisovatel a vlastenec český* (Praha: otisk z Českého Jihu)

NERUDA, Jan

1952 „Ignác Leopold Kober“ in idem: *Podobizny II* (Praha: Československý spisovatel), s. 244–245

1954 „Jan Jaroslav Křičenský“ in idem: *Podobizny III* (Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění), s. 111–112

1957 „Josef Mikuláš Boleslavský“ in idem: *Podobizny IV* (Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění), s. 103–105

NOVÁK, Arne

1936 „Český nakladatel“ in idem: *Duch a národ* (Praha: Fr. Borový), s. 112–113

TURNOVSKÝ, Josef Ladislav

1892 *Život a doba Josefa Kajetána Tyla* (Praha: A. Hynek)

WURZBACH, Contant von

1864 „Kober, Ignaz Leopold“ in idem: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, Bd. 12 (Wien: Verlag der Universitäts-Buchdruckerei von L. C. Zamarski), S. 173–175

LITERATURA

BACHLEITNER, Norbert (ed.)

1990 *Quellen zur Rezeption des englischen und französischen Romans in Deutschland und Österreich* (Tübingen: Niemeyer Verlag)

ČINÁTL, Kamil

2011 *Dějiny a vyprávění: Palackého Dějiny jako zdroj historické obraznosti národa* (Praha: Argo)

DOBEŠ, Karel

1956 „Tylovy poslední literární naděje“, *Jihočeský sborník historický* XXV, č. 1, s. 76–90

FUTTERA, Ladislav

2015 *Německá píseň o české Libuši: obraz českého dávnověku v české a německé literatuře 19. století* (Příbram: Pistorius & Olšanská)

HEIDUK, Franz

2000 *Oberschlesisches Literatur-Lexikon*, Teil 3 (Q–Z) (Heidelberg: Palatina Verlag), s. 130

HÖHNE, Steffen

2017 „Brückenbauer“ und „Bruderhände“. Medien des ‚Ausgleichs‘ als Vermittler zwischen den Kulturen in den Böhmisches Ländern“, *Brücken* 25/1–2, s. 45–72

HOMOLA, Oleg

1993a s. v. „Ignác Leopold Kober“ in Vladimír Forst (red.): *Lexikon české literatury 2/II* (K–L) (Praha: ACADEMIA), s. 746–756

1993b s. v. „Kateřina Jeřábková“ in Vladimír Forst (red.): *Lexikon české literatury 2/I* (H–J) (Praha: ACADEMIA), s. 515–516

HOVORKA, Josef M.

1920 *Dějiny grémia knihkupců a nakladatelů pražských*: na základě archivních pramenů gremiálních (Praha: Grémium knihkupců a nakladatelů)

JANČÍKOVÁ, Kristýna

2017 *Tajnosti pařížské E. Suea a jejich stopa v české literatuře 19. stol.* (rukopis magisterské diplomové práce obhájené na Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU v Brně); vedoucí práce Zuzana Urválková; dostupné on-line: <https://is.muni.cz/th/gokb9/?lang=cs> [přístup 9. 9. 2019]

KOŘÁLKA, Jiří

2002 „Vzestup a pád táborských tiskáren“, *Husitský Tábor*, sv. 13, s. 433–453

NOSOVSKÝ, Karel

1927 *Knihopisná nauka a vývoj knihkupectví československého* (Praha: nakladem vlastním)

PEŠEK, Josef

1926 „Z galerie českých nakladatelů IV“, *Literární rozhledy* X, č. 9 (červen–červenec), s. 361–365

POKORNÁ, Magdaléna

2015 „Patří do řad literárního proletariátu“. Literární působení a působení a policejní perzekuce Prokopa Chocholouška v letech 1848–1861, in Pavel Janáček, Michael Wögerbauer a kol.: *V obecném zájmu I/1749–1938* (Praha: Academia), s. 449–462

RASCH, Wolfgang (ed.)

1998 *Der Briefwechsel zwischen Karl Gutzkow und Levin Schücking 1838–1876* (Bielefeld: Aisthesis Verlag)

RAABE, Wilhelm

1975 *Briefe* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht)

SVATOŇOVÁ, Ilja

2000 s. v. „Josef Mikuláš Boleslavský“ in Vladimír Forst (red.): *Lexikon české literatury 3/I* (M–O) (Praha: ACADEMIA), s. 269–271

URVÁLKOVÁ, Zuzana

2009 *Dvojlomná zrcadlení: Dílo Karla Herloše-Herloßsohna v českém literárním kontextu* (Praha: ARSCI)

VOIT, Petr

2006 *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století* (Praha: nakladatelství Libri a Královská kanonie premonstrátů na Strahově)

WITTMANN, Reinhard

1982 „Das literarische Leben 1848–1880“ in idem: *Buchmarkt und Lektüre im 18. und 19. Jh. Beiträge zum literarischen Leben 1750–1880* (Tübingen: Niemayer Verlag), S. 111–153

ZACH, Aleš

1996 *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející pamětí kulturních dějin* (Praha: Thyrsus)

ZUMR, Josef

2011 „Táborská léta nakladatele Ignáce Leopolda Kobra“ *Táborský archiv* 15, s. 103–122

ŽIŽKA, Leoš Karel

1999 *Paměti a osudy: Knihkupecké vzpomínky na léta 1871–1884* (Praha: Jan Kanzelsberger)